

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
Средняя общеобразовательная школа №18 имени О.М.-Д.Лопсан-Кендена г.Кызыла

«Рассмотрено»
Руководитель ШМО
Санаа Ч.С.
протокол №1
от «29» августа 2024г

«Согласовано»
Заместитель директора по УВР
Хомушку Ч.Э.
протокол № ____
от «__» августа 2024г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

внеурочной деятельности

«Улусчу ужурлар»

7 «е» класс

на 2024-2025 учебный год

Руководитель: Куулар А.И.

г.Кызыл – 2024г.

Тайылбыр бижик

Амгы үеде кыс уругларны тускай кижизидериниң айтырыглары чидигленип , оларны чараш овор-хевирлиг, мөзү-шынар талазы-биле төлептиг кылдыр хевирлээрин амыдырал боду-ла негеп келген.

Тыва улустуң чаагай чаңчылдарында, ёзулалдарында, суртаалдарында, хоругларында болгаш делегейниң чоннарының курлавырында кыс уругнуң бүдүштүг болуп сайзыраарынга хамаарышкан кончуг байлак дуржулга бар.

Кыс кижиниң бүдүштүг мөзү-шынары, туруштуу бистиң амыдыралывысты байлакшыдар, хей-аът киирер болгаш сайзырадыр. Кыс кижидээрге-ле бистиң эргелиг уруувус, буянныг угбавыс, шынчы эживис, ынак ававыс, хүндүлүг кырган-ававыс болур. Мындыг шынарлыг келир үениң кыс кижизиниң амыдыралга чугулазын барымдаалаш, тыва школаның 7-ги клазынга «Кыстың бүдүжү» деп шенелделиг эртемни өөредирин авторлар сүмелеп турар. Ук эртемниң сорулгалары мындыг:

1. Кыс уругнуң чараш бүдүжүн улусчу чаагай чаңчылдарга, сагылгаларга, ол ышкаш кижид төрелгетенниң депшилгелиг педагогтуг культуразынга даянып тургаш хевирлээри, кижизидери, сайзырадыры.

2. Бо эртемниң дузазы-биле кыс уругну төрөлзек, акызырак, угбазырак, дунмазырак, төлзүрек амыдыралчы шынарларга кижизидип, кол сорулгаларның бирээзинге кыс уругнуң арыг-чаагай арын-нүүрүн, ооң чоргааралын, ниити культуразын, эртем-билиин хамаарыштырар.

Программа «Киирилде кичээл», «Мөзү-шынар кижизидилгези», «Аажы-чаң хөөннежилгези», «Чугаа аяны» деп эгелерден тургустунган. Шактарны ниитизи-биле берип каан, а ооң тодаргай хуваалдазын башкы боду кылыр.

Бистиң бо сүмелеп турар чижек программавыстың чедер-четпес талалары ажыл үезинде билдине бээр. Ынчангаш бо талазы-биле башкыларның, ада-иелерниң болгаш кыс уругларның боттарындан ажыктыг саналдарны, сүмелерни манап, чоокку келир үениң номун бижижеринге үлүг-хуунарны кириштирериңерни улуу-биле диледивис.

Календарь-тематиктиг план

№	Темазы	Шагы	План езугаар болур уези	Херек кырында езугаар болур уези
1	Идик бакта эжик ырак	1	08.09	
2	Кыс уругнуң хүн чуруму.	1	15.09	
3	Сагыш бакта сайзыравас, сеткил бакта секперевес	1	22.09	
4	Кыс уругнуң өзүлдезинде онзагай байдалдар.	1	29.09	
5	Баштайгы ынакшыл.	1	30.09	
6	Ёзулуг эр кижиде деп кымыл?	1	06.10	
7	Кыс уругнуң арыг ады, чоргааралы.	1	13.10	
8	Арагалаашкын, күштеп-күчүлээшкин чүден эгелээрил?	1	20.10	
9	Ужур (этикет) дугайында билиг.	1	27.10	
10	Аажы-чаң ужурларының байдал аайы-биле сагылгазы	1	10.11	
11	Кыс кижиниң сагыыр ужурлары.	1	17.11	
12	Кыс уругнуң бодунуң дурт-сынынга таарыштыр кеттинери.	1	24.11	
13	Чөдүрерде, азырар-бышкыларда сагылгалар.	1	01.12	
14	Көрүш.	1	08.12	
15	Кыс уругга хамаарышкан улусчу хоруглар, шеглээр ёзу-чурумнар.	1	15.12	
16	Чугаа аянының дугайында билиг	1	22.12	
17	Амгы чугаа аяны.	1	12.01	
18	Тыва дыл.	1	19.01.	
19	Чугааланыры. Дыңнаары. Номчууру. Бижири.	1	26.01	
20	Өске кижини дыңнап, ооң чугаалаан чүүлүн билип алыры.	1	02.02	
21	Чугаа аянының хөөннештирилгези. Өөрээнин илередири.	1	09.02	
22	Чөпсүнгенин илередири. Четтиргенин илередири.	1	16.02	
23	Муңгараанын, хомудаанын илередири.	1	23.04	
24	Чөпсүмээнин, таарзынмаанын, чөпшээрешпээнин илередири.	1	10.03	
25	Сөс-биле арын-шырайның шимчээшкиннерин хөөннештирери.	1	02.03	

26	Кыс кижинин мозузу	1	09.03	
27	Эр мозу	1	16.04	
28	Кижилер аразында харылзаа	1	23.04	
29	Бот хыналда	1	28.04	
30	Чылдын уелеринин аайы-биле онзагайлар	1	04.05	
31	Аас-кежик деп чул?	1	11.05	
32	Хыналда ажыл	1	18.05	
33	Катаптаашкын	1	18.05	
34	Туннел кичээл	1	25.05	